

Innst. 244 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget frå næringskomiteen

Dokument 8:52 S (2013–2014)

Innstilling frå næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Pål Farstad og Terje Breivik om en helhetlig gjennomgang av rammebetingelsene for enkeltpersonforetak

Til Stortinget

Samandrag

I dokumentet vert følgjande forslag fremja:

«Stortinget ber regjeringen innen utgangen av 2015 foreta en helhetlig gjennomgang av vilkårene for enkeltpersonforetak, og fremme forslag om konkrete forbedringer spesielt knyttet til skattemessig likebehandling, sosiale rettigheter, forenklingstiltak, tilgang på kapital og det offentlige virkemiddelapparatets innretning og innsats.»

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Else-May Botten, Ingrid Heggø, Odd Omland og Knut Storberget, frå Høgre, Frank Bakke-Jensen, Ingunn Foss, Gunnar Gundersen og Ove Trellevik, frå Framstegspartiet, Morten Ørsal Johansen, Øyvind Korsberg og Jørund Rytman, frå Kristeleg Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, frå Senterpartiet, leiaren Geir Pollestad, og frå Venstre Pål Farstad, meiner at det er viktig å leggja til rette for etablering og drift av lønsam næringsverksemd i heile landet. Det er ein todeling av norsk industri og økonomi.

Komiteen viser til at den del av industrien og økonomien som er relatert til «olje og gass» går bra, mens den tradisjonelle industrien slit med lønnsemd og konkurransekraft.

Komiteen viser til at velferdssamfunnet i framtida vil være heilt avhengig av at næringslivet er nyskapande og konkurransedyktig. Gode rammevilkår for næringslivet er viktig for å skape trygge arbeidsplassar.

Komiteen meiner problemstillingane som vert satt fram i representantforslaget er viktig å ha fokus på. Komiteen meiner at det er viktig at regjeringa arbeider aktivt med næringspolitikk for å gje gode og konkurransedyktige rammevilkår for norske bedrifter. Ein viktig del av ein god næringspolitikk er å føra ein forsvarleg økonomisk politikk, og gje næringslivet stabile og gode rammevilkår som gjeld for alle.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet, meiner at problemstillingane som er reist i denne saka tidligare, har vore drøfta i Stortinget ved fleire høve. Fleirtalet viser til mottatt brev frå Nærings- og fiskeridepartementet av 23. mai 2014 (lagt ved innstillinga), og er tilfreds med at regjeringa no har starta arbeidet med å gjennomgå problemstillingane, og samstundes arbeider aktivt for å betre rammevilkåra for næringslivet på ein god måte.

Komiteens medlemmer fra Arbeidarpartiet og Senterpartiet viser til at ingen regjering har vært i nærheten av å levere bedre forenklingresultater enn regjeringen Stoltenberg, som satte et ambisiøst mål om å forenkle næringslivets byrder med 10 mrd. kroner innen 2015. Etter 2 år var det iverksatt forenklingstiltak for over 5 mrd. kroner, og forenklingsarbeidet var i rute ved regjeringsskiftet. Disse medlemmer merker seg at også nærings-

ministeren i brevet til komiteen fremhever tiltakene som ble gjort av regjeringen Stoltenberg, med å redusere kravet til aksjekapital for aksjeselskaper fra 100 000 kroner til 30 000 kroner og gi mulighet til fravalg av revisor for selskaper som har under 5 mill. kroner i omsetning. Dette har gitt betydelige kostnadsreduksjoner for bedriftene.

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen Solberg har varslet at det skal nedsettes et regelråd, etter svensk modell. Disse medlemmer viser til at svenskene i perioden 2006–2012 reduserte administrative kostnader med 6,8 mrd. kroner, og at regjeringen Stoltenberg på en tredjedel av denne tiden har redusert kostnader med over 5 mrd. kroner. Det vises i denne sammenheng til at Sverige har nesten tre ganger så mange foretak som det Norge har.

Disse medlemmer ser det som viktig at arbeidet med å iverksette konkrete forenklingstiltak videreføres med full tyngde, og at handlekraft og konkrete tiltak er viktigere enn å etablere nye statlige råd og utvalg.

Disse medlemmer viser til at næringsministeren i sitt brev datert 23. mai 2014 til komiteen varsler at regjeringen vil gjennomgå virkemiddelapparatet for innovasjon og videreutvikle Innovasjon Norge som organisasjon, for å sikre at virkemiddelapparatet generelt og Innovasjon Norge spesielt til enhver tid er i stand til å møte behovene til morgendagens næringsliv. Disse medlemmer viser til at regjeringen Stoltenberg i 2009 og 2010 fikk gjennomført eksterne evalueringer av Innovasjon Norge og SIVA, som ble behandlet av Stortinget, og at Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for Vekst – om Innovasjon Norge og SIVA, ble behandlet av Stortinget så sent som i 2012. Også på dette området er det behov for handling og ikke flere utredninger fra regjeringen.

Disse medlemmer viser også til at regjeringen Solberg i forbindelse med fjerning av arveavgiften har gjeninnført kontinuitetsprinsippet, noe som innebærer at enkeltforetak, bl.a. innen landbruket, får skatteskjerpelser, noe disse medlemmer ser på som svært beklagelig.

Komiteen viser til at OECD uttalte i mars i 2014 at for å opprettholde vekst i levestandarden når petroleumsproduksjonen faller, trengs en blomstrende gründerkultur for å oppdage og utnytte muligheter og tiltrekke seg risikovillig kapital og andre ressurser. I en tid der oljeinntekter trygger velstand og velferd, er det et paradoks at nettopp denne tilstanden synes å ha blitt gründernes og innovatørenes største fiende. Samfunnet tar verdiskapingen for gitt, og realpolitikken fokuserer i all hovedsak på fordeling og bevilgninger. Forståelsen av at langsiktig sysselsetting og velferd er uatskillelig knyttet til verdiskaping

og innovasjon, synes å ha begrenset gjennomslagskraft. Det er problematisk.

Komiteens medlem fra Venstre ønsker å legge til rette for et nyskapende Norge der det er et selvstendig mål at flere starter sin egen bedrift og tar makten over egen arbeidsdag. Dessverre fremmer dagens system dette formålet bare i begrenset grad.

Komiteen mener det er behov for en helhetlig gjennomgang av vilkår og rammebetingelser for enkeltpersonforetak med sikte på forbedringer på alle områder. Komiteen viser til brev datert 23. mai 2014 fra næringsminister Monica Mæland, hvor det er gjort rede for regjeringens arbeid med å sikre gode generelle rammebetingelser for næringslivet, samt regjeringens arbeid med forenkling og digitalisering. Mye av dette arbeidet vil ha positive konsekvenser for enkeltpersonforetakene og småbedriftene. Bedrifter med færre enn fem ansatte belastes i dag med mange milliarder kroner i kostnader hvert år til rapportering av offentlige skjemaer og oppfølging av regelverk.

Komiteen mener likevel at det er behov for en gjennomgang av rammevilkårene for enkeltpersonforetak, nettopp av hensyn til enkeltpersonforetakenes egenart og potensial, slik at vi kan sikre vekst i fremtiden. Dette gjelder særlig områder knyttet til tilgang på kapital, bedre sosiale rettigheter og skattemessig likebehandling.

Komiteen mener at hovedgrepet for å få til flere nyetableringer og vekstbedrifter er å sikre vesentlig bedre tilgang til risikovillig og kompetent kapital for gründere og nyskapende vekstbedrifter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at det er ulike måter å forbedre kapitaltilgangen på, og at dette er noe gjennomgangen vil avdekke. Når det gjelder ordninger som «business angels»/«kapitalfunn» viser flertallet blant annet til Innst. 101 S (2010–2011).

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til at «Scheel-utvalget» skal levere sin rapport om selskapsbeskatning 15. oktober 2014. En eventuell lettelse i bedriftsbeskatningen må gjelde i tilsvarende omfang for enkeltpersonforetak. I tillegg bør enkeltpersonforetak få mulighet til å velge et bunnfradrag på lik linje med og i samme omfang som vanlige arbeidstakeres rett til minstepdrag.

Komiteen viser til at aksjeselskapsformen er den mest brukte selskapsformen i Norge. Aksjelovens regler er derfor av stor betydning for nærings-

drivende i Norge, og det er viktig å påse at reglene sikrer gode rammevilkår for dem som har interesser knyttet til denne selskapsformen. Hovedtyngden av aksjeselskapene er små og mellomstore bedrifter. Man må derfor se hen til disse selskaperens behov og sørge for at reglene i aksjeloven er godt tilpasset disse selskapene. Selv om aksjeloven skal ivareta og balansere flere og til dels motstridende interesser, bør man sikre at reglene ikke legger unødvendige byrder på selskapene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser i denne forbindelse blant annet til representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Svein Flåtten, Rigmor Andersen Eide og Borghild Tenden om forenklinger i rapportering, skjemaer og regelverk for næringslivet (Dokument 8:96 S (2011–2012)).

Komiteen viser til at regelverket på enkelte felt kan synes å være mer orientert mot større selskaper, og komiteen viser i denne forbindelse til at det fra næringslivets side har vært uttrykt ønske om opprettelse av et såkalt «mikro-AS». Et «mikro-AS» vil være en selskapsform som forener fordelene med aksjeselskapet og behovet som de aller minste bedriftene har for at rammebetingelsene er så enkle som mulig. Fordelene ved aksjeselskapsformen i denne sammenheng er for det første at det økonomiske ansvaret begrenses til den kapitalen som ligger investert i selskapet, og ikke omfatter personen(e) som har opprettet selskapet. En annen fordel er at selskapets økonomiske forhold blir dokumentert gjennom allmenne regnskapsprinsipper på en slik måte at bl.a. skattemyndighetenes kontrolloppgave blir enklere og sikrere. Tilsvarende kan og må reguleringen av «mikro-AS» være så enkel som overhodet mulig, ikke minst når det gjelder rapporteringskrav i forbindelse med årsregnskap. Dessuten måtte det være en tilpasset lovregulering av forholdet mellom eierskap og ansettelse i selskapet, spesielt for tilfellene der det kun er eieren selv som arbeider i og for bedriften.

Komiteen mener derfor det bør vurderes om og hvordan det kan utvikles et lovregelverk som etablerer småbedriften som en egen juridisk enhet. En slik utredning bør definere rammebetingelser som er spesielt tilpasset små bedrifter.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av enkeltpersonforetaks rammevilkår som skattemessige betingelser, sosiale rettigheter, forenklingstiltak, tilgang på kapital og det offentlige virke-

middelapparatets innretning og innsats, med sikte på å senere fremme konkrete forslag til forbedringer.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere om det bør utvikles et regelverk som etablerer småbedriften som en egen juridisk enhet, og i tilfelle hvordan det kan gjøres. I tillegg bes det om at rammebetingelser som er spesielt tilpasset små bedrifter, defineres. Stortinget ber om at det i vurderingen særlig tas hensyn til de små bedriftenes behov for enkle regler som ikke medfører unødvendige administrative byrder, og til likebehandling når det gjelder sosiale rettigheter, skatter og avgifter.»

Tilråding frå komiteen

Tilrådinga frå komiteen romartal I, II og III vert fremja av ein samla komité.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjere slike

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av enkeltpersonforetaks rammevilkår som skattemessige betingelser, sosiale rettigheter, forenklingstiltak, tilgang på kapital og det offentlige virkemiddelapparatets innretning og innsats, med sikte på å senere fremme konkrete forslag til forbedringer.

II

Stortinget ber regjeringen vurdere om det bør utvikles et regelverk som etablerer småbedriften som en egen juridisk enhet, og i tilfelle hvordan det kan gjøres. I tillegg bes det om at rammebetingelser som er spesielt tilpasset små bedrifter, defineres. Stortinget ber om at det i vurderingen særlig tas hensyn til de små bedriftenes behov for enkle regler som ikke medfører unødvendige administrative byrder, og til likebehandling når det gjelder sosiale rettigheter, skatter og avgifter.

III

Dokument 8:52 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Pål Farstad og Terje Breivik om en helhetlig gjennomgang av rammebetingelsene for enkeltpersonforetak – vert lagt ved protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 5. juni 2014

Geir Pollestad
leiar

Ove Trellevik
ordførar

VEDLEGG

Brev fra Nærings- og fiskeridepartementet v/næringsministeren til næringskomiteen, datert 23. mai 2014

Dokument 8:52 S (2013-2014) - Representantforslag om en helhetlig gjennomgang av rammebetingelsene for enkeltpersonforetak

Jeg viser til brev fra Stortinget v/Næringskomiteen den 8. mai 2014 om representantforslag fra representantene Farstad og Breivik om en helhetlig gjennomgang av rammebetingelsene for enkeltpersonforetak.

De fleste bedrifter i Norge er små og mellomstore, og 99,5 pst. av bedriftene har færre enn 100 ansatte. Disse bedriftene er viktige bidragsytere for verdiskapingen i Norge og viktige for å opprettholde arbeidsplasser og bosetting i hele landet.

Representantene er opptatt av gode vilkår for enkeltpersonforetakene. Jeg deler representantenes syn på at det er viktig å legge til rette for etablering og drift av lønnsom næringsvirksomhet som vi kan leve av i framtiden. Dette er også en viktig del av regjeringens plattform for 2013–2017. Regjeringen vil arbeide for at næringslivet skal få gode generelle rammebetingelser, et forutsigbart skattesystem, bedre infrastruktur, mulighet til å ansette kompetente medarbeidere og tilstrekkelig tilgang på kapital slik at verdiskapingen sikres. Dette er næringspolitikk som vil berøre hele næringslivet, også enkeltpersonforetak.

Et kjennetegn ved små bedrifter er gjerne at de har en relativt liten administrativ kapasitet. For småbedriftseiere vil de administrative byrdene pålagt av myndighetene ofte utgjøre en forholdsvis stor kostnad. Regjeringens arbeid med forenkling vil derfor spesielt bidra til å gjøre hverdagen enklere for småbedriftseiere. Regjeringen har som mål å redusere næringslivets årlige kostnader med å oppfylle lover og regler med 15 mrd. kroner innen utløpet av 2017, sett i forhold til kostnadsnivået i 2011. Dette innebærer en reduksjon på 25 pst.

Dette er et viktig mål, først og fremst fordi forenklinger kan føre til økt produktivitet og konkurransekraft i økonomien. Det gjelder både i det private og det offentlige. Når bedriftene bruker mindre tid på administrasjon, kan de bruke mer tid på å utvikle og drive virksomheten.

I tillegg til de tiltak som ble gjennomført tidligere, har den nye regjeringen allerede gjennomført 14 forenklingstiltak på tvers i forvaltningen, og 18 tiltak er under gjennomføring. Gjennom å senke kravet til aksjekapital for aksjeselskaper fra 100 000 kroner til 30 000 kroner og gi mulighet til fravalg av revisor for selskaper som har under 5 mill. kroner i omsetning,

er terskelen for å stifte et aksjeselskap senket betraktelig. Dette har bidratt til en betydelig økning i etablering av nye virksomheter og til at flere nyetablerte ser fordelene ved å velge aksjeselskap som selskapsform.

Et av regjeringens viktigste satsingsområder er å sørge for en mer kraftfull og samordnet digitalisering. Det er et viktig prinsipp at opplysninger kun skal rapporteres én gang, og at det skal bli færre og enklere skjemaer. Skatteetaten er i ferd med å forenkle selvangivelsen for bl.a. dem som driver enkeltpersonforetak. Den nye næringsoppgaven vil være nettbasert og spør bare om nødvendig informasjon. Målet er å få enklere selvangivelser for de minste selskapene. For dem som har enkeltpersonforetak, vil tallene fra næringsdelen sendes videre til den personlige selvangivelsen når næringsdelen er ferdig. Deretter vil alt sendes inn samlet i Altinn.

Norge skal fortsatt ha et av de beste systemene for kommunikasjon mellom bedrift og forvaltning i Europa. Dette handler om større forenklinger i regelverk og prosesser som regulerer og digitaliserer bedriftens arbeid fra bokføring og regnskap til rapportering, årsregnskap og likning. Dette er et arbeid som også kommer de mange enkeltpersonforetakene til gode.

Som en del av en større gjennomgang av vilkårene for enkeltpersonforetak viser forslagsstillerne til at det er behov for en større grad av skattemessig likebehandling mellom enkeltpersonforetak og aksjeselskaper. Generelt sett er jeg opptatt av at det er så enkelt som mulig å drive næringsvirksomhet i Norge. Etter at aksjekapitalkravet for aksjeselskaper ble redusert, er det også langt enklere enn tidligere å registrere seg som aksjeselskap. Ut over dette vil jeg i første omgang avvente hva som blir innstillingen fra Scheel-utvalget. Jeg vil deretter se nærmere på problemstillinger som gjelder dette området, og som ikke er behandlet av utvalget.

Forslaget om en ordning kalt ”Kapitalfunn” slik det er presentert av forslagsstillerne, vil være et indirekte virkemiddel, da det er rettet mot noe annet enn det egentlig er ment å påvirke. Slik jeg tolker forslaget, er tanken å påvirke investors adferd for å utløse investeringer fra flere investorer eller høyere investeringer fra eksisterende investorer, til nytte for andre foretak over tid. Forslaget innebærer endringer i skattesystemet, og bør sees i sammenheng med det arbeidet som gjøres i Scheel-utvalget.

Når det gjelder problemstillingene representantforslaget reiser om sosiale rettigheter, vil jeg vise til at næringsdrivendes tilknytning til arbeidslivet er forskjellig fra ansattes. Det er få land som har valgt så klart universelle løsninger som vi har. Spørsmålet om eventuell ytterligere likehandling av personer som har valgt ulike former for arbeidslivstilknytning, må vurderes på bakgrunn av dette. Samtidig må det tas hensyn til at bidragene til finansieringen av folketrygden er ulike når en skal vurdere graden av likebehandling på ytelsessiden mellom arbeidstakere og ulike grupper selvstendige. Dette vurderes løpende.

Jeg er opptatt av å sikre at det offentlige virkemiddelapparatet generelt og Innovasjon Norge spesielt til enhver tid er i stand til å møte behovene til morgendagens næringsliv. I regjeringsplattformen sier regjeringen at den vil gjennomgå virkemiddelapparatet for innovasjon og videreutvikle Innovasjon Norge som organisasjon. Regjeringen vil videre gå igjennom organiseringen av Innovasjon Norge, her-

under eierstruktur, kontorstruktur og virksomhetsområder. Formålet er å bidra til å videreutvikle Innovasjon Norge til en mer effektiv virkemiddelaktør. Regjeringen vil prioritere virkemidler som kan styrke innovasjon og nyetablering i alle deler av landet, med vekt på gründere og entreprenører. Videre vil regjeringen videreutvikle virkemidlene med høyest innovasjonseffekt og prioritere de landsdekkende ordningene som forvaltes av Innovasjon Norge.

Arbeidet med å bedre næringslivets rammevilkår er omfattende. Etter mitt syn er det behov for kontinuerlig å vurdere rammevilkårene, herunder det som gjelder selskapsformer. Det betyr imidlertid at vi må se på helheten og hva næringslivet etterspør, og ikke se selskapsformene bare enkeltvis. Jeg oppfatter representantenes forslag som svært relevante, og jeg vil løpende ta tak i problemstillinger som er sentrale for mange selvstendige næringsdrivende og iverksettere.